

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS
over het ontwerp van wet tot wijziging van de Wet op de
Bedrijfsorganisatie.

Nadat het Voorlopig Verslag der Commissie aan de Regering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD

Mede namens zijn betrokken ambtgenoten moge de ondergetekende naar aanleiding van het Voorlopig Verslag het volgende antwoorden.

Zoals zij reeds aan de Tweede Kamer te kennen hebben gegeven, achten ook de betrokken Ministers het te betreuren, dat de verlenging van de bestaansduur van een aantal Woltersomse organisaties noodzakelijk is geworden. Echter menen zij, dat in de beschouwingen, door sommige leden thans hieraan gewijd, enerzijds aan deze verlenging een te groot gewicht wordt toegekend, anderzijds het karakter en de betekenis, die deze organisaties vooral ook na de bezetting hebben gehad, worden miskend.

Naar aanleiding van de in het Voorlopig Verslag gemaakte opmerkingen acht de ondergetekende het ter voorkoming van misverstand nuttig, in enkele trekken nog eens de ontwikkelingsgang van de Woltersomse organisaties te schetsen. Dat deze destijds door de bezetter in het leven zijn geroepen, ten einde de aanpassing van het Nederlandse bedrijfsleven aan de bezettingseconomie te vergemakkelijken, is op zich zelf juist. Vele door de bezetter afgekondigde maatregelen hadden dit doel. De Nederlandse Regering in Londen zou echter stellig niet bij het Besluit Bezettingsmaatregelen deze organisaties hebben gehandhaafd, indien zij inderdaad in hoofdzaak een instrument ten dienste van de bezettende macht waren geweest. In feite is dan ook bij de meeste organisaties juist het tegendeel het geval geweest. Veelal waren de ingestelde Woltersomse organisaties in wezen niet anders dan een voortzetting van vóór-oorlogse vrije ondernemersorganisaties, die, na haar gedwongen liquidatie als zodanig, als het ware in deze nieuwe vorm onderdoken en aldus er toe hebben bijgedragen de belangen van het bedrijfsleven te beschermen tegen de bezetter. Slechts in enkele gevallen speelden onvaderlandslievende elementen in de Woltersomse organisaties een rol van enige betekenis.

Na de bevrijding werden in verband met de uitdrukkelijke handhaving van de Woltersomse organisaties door de Londense Regering terstond de nodige maatregelen genomen om aan de Woltersomse organisaties de onnederlandse trekken te ontnemen. Aanstonds werd overgegaan tot zuivering van onvaderlandse elementen; het leidersbeginsel werd afgeschafte en geleidelijk werd overgegaan tot verdere democratisering. Daar de vrije ondernemersorganisaties op economisch terrein de eerste jaren na de bevrijding tijd nodig hadden zich te herstellen, werd voor de democratisering aanvankelijk een systeem van vrije verkiezingen gevolgd. Toen enige jaren later, mede op aandrang van de Regering, de vrije organisaties herleefden, werd, uiteraard met inachtneming van de formele voorschriften,

gestreefd naar een systeem van aanwijzing van de besturen door de vrije organisaties, zoals ook aan de Wet op de Bedrijfsorganisatie ten grondslag ligt. Momenteel zijn in beginsel alle in de betrokken sectoren op economisch gebied werkzame representatieve vrije ondernemersorganisaties in de besturen van de nog bestaande Woltersomse organisaties vertegenwoordigd. De secretariaten waren veelal van vóóroorlogse vrije organisaties overgenomen.

Tegen de geschetste achtergrond meent de ondergetekende eerlijkshalve bezwaar te moeten maken tegen veel van hetgeen door sommige leden over de Woltersomse organisaties en de functionarissen daarvan is opgemerkt.

De Woltersomse organisaties hebben ongetwijfeld voor het bedrijfsleven nuttig werk verricht. Bovendien had de Regering haar beleid, dat in de eerste jaren na de bevrijding detailbemoeienis met het bedrijfsleven vergde, zonder overleg met dergelijke, alle ondernemers omvattende organisaties moeilijk met de nodige deskundigheid kunnen voeren. Indien dit anders ware geweest, zouden, naar mag worden aangenomen, noch het bedrijfsleven, noch de Regering bereid zijn geweest, aan haar tijdelijk voortbestaan mede te werken. Dat het tempo van liquidatie mede zou worden bepaald door het tempo van totstandkoming van de nieuwe bedrijfslichamen, is bij de behandeling van de Wet op de Bedrijfsorganisatie reeds uitdrukkelijk gesteld. Dat de kleine middenstander het nut van deze organisaties niet rechtstreeks ondervond en er daarom veelal vijandig tegenover stond, zoals sommige leden opmerken, vindt zijn gerede verklaring hierin, dat uitdrukkelijk tussen de betrokken Woltersomse organisaties en de middenstandsbonden is overeengekomen, dat het behartigen van de individuele ondernemersbelangen de taak zou zijn van de vrije organisaties en dat de Woltersomse organisaties slechts de belangen van de bedrijfstak als geheel zouden behartigen. Ook moet hier de afzijdigheid van nog te vele middenstanders tegen iedere vorm van organisatie in aanmerking worden genomen. Dat de werknemers in de organisaties niet waren vertegenwoordigd, is behoudens een enkele uitzondering, juist. Krachtens haar oorsprong en de wettelijke voorschriften waren de vakgroepen immers ondernemersorganisaties met verplicht lidmaatschap. Dit is dan ook één van de redenen geweest om te streven naar vervanging van de Woltersomse organisaties door bedrijfslichamen op de voet van de Wet op de Bedrijfsorganisatie. Niemand betreurt het meer dan de betrokken Ministers, dat nog geen bedrijfschappen tot stand zijn gekomen. De daardoor onvermijdelijk geworden handhaving van een aantal Woltersomse organisaties thans beschamend te noemen, achten zij echter tegenover de vrije organisaties van verschillende richting, die in de besturen van de Woltersomse organisaties vertegenwoordigd zijn en daaraan vrijwel zonder uitzondering hebben medegewerkt, niet juist. Evenmin achten zij het juist, zonder meer te stellen, dat het niet wenselijk zou zijn, dat personen uit de Woltersomse organisaties worden teruggevonden in de nieuwe bedrijfsorganisaties. Daar vrijwel alle bestuursleden van Woltersomse organisaties en vele secretariaten daarvan door de vrije organisaties naar voren zijn gebracht, mag wel worden aangenomen, dat vele personen uit de Woltersomse organisaties in de nieuwe bedrijfsorganisatie plaats zullen nemen, en naar de mening van de ondergetekende bestaat daartegen, op grond van de ontwikkelingsgeschiedenis der Woltersomse organisaties, ook geen bezwaar. In het licht van deze ontwikkeling moet men ook zien de uitlating van de ondergetekende in de Tweede Kamer over een eventuele overgang van personeel der Woltersomse organisaties naar de nieuwe bedrijfslichamen. De betrokken Ministers achten de daarbij gemaakte vergelijking met de Raden van Arbeid op grond van hun visie op de Woltersomse organisaties wel degelijk gerechtvaardigd. Intussen wil de ondergetekende nog eens herhalen de opmerking in de Nota naar aanleiding van het Verslag, gericht aan de Tweede Kamer, dat de nieuw te creëren bedrijfsorganisaties krachtens artikel 86 van de Wet op de Bedrijfsorganisatie de vrijheid zullen hebben, zelf haar personeel te kiezen en dat haar besturen dus zelf over het al of niet overnemen van

personeel van de Woltersomse organisaties zullen hebben te beslissen.

Daar, zoals reeds vermeld, vele Woltersomse organisaties zijn voortgekomen uit vrije ondernemersorganisaties en de opgeheven organisaties daarvoor thans weer plaats hebben gemaakt, acht de ondergetekende het niet waarschijnlijk, dat door de liquidatie er van woonruimte of kantoorruimte beschikbaar komt.

Zoals reeds in het begin van deze Memorie opgemerkt, meent de ondergetekende ook, dat de betekenis van de handhaving van een aantal organisaties door verschillende leden wordt overschat. Op 1 Januari jl. waren er op een totaal van ongeveer 1000 organisaties voor 559 organisaties opheffingsbeschikkingen tot stand gekomen, terwijl, als reeds eerder medegedeeld, er op 15 Februari a.s. ruim 800 organisaties zullen zijn verdwenen. Van de resterende organisaties is reeds thans het apparaat in de meeste gevallen aanzienlijk ingekrompen, terwijl er op zal worden toegezien, dat een inkrimping van de werkzaamheden tot het strikt noodzakelijke in de nieuwe begrotingen tot uitdrukking wordt gebracht. Slechts bij een vijftiental organisaties zal het verder functioneren enige materiële betekenis hebben, hetgeen intussen ook voor die organisaties soms met een halvering van de begroting gepaard zal kunnen gaan. Een 70-tal organisaties zal in het geheel geen werkzaamheden, die noemenswaardige kosten medebrengen, meer mogen verrichten en uitsluitend met het oog op de uitoefening van een benoemingsrecht louter formeel worden gecontinueerd.

Gegeven het feit, dat de meerderheid van de Woltersomse organisaties reeds is verdwenen en het apparaat van de resterende organisaties meestal reeds aanzienlijk is ingekrompen, is het niet meer mogelijk op korte termijn het totale bedrag op te geven, dat de reeds opgeheven of vóór 15 Februari a.s. op te heffen organisaties in 1952 aan contributie hebben gevorderd. Hiertoe zou van de zijde van het betrokken Departement zelf een omvangrijk archiefonderzoek moeten worden ingesteld in al die gevallen, waarin de liquidatie reeds is voltooid.

De handhaving van Woltersomse organisaties met het oog op nog te vervullen medebewindstaken op voedselvoorzieningsgebied acht de ondergetekende evenals zijn ambtgenoot van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening van belang, omdat hiermede anders de bedrijfschappen voor de voedselvoorziening zouden moeten worden belast. Hiertoe zouden in de eerste plaats de nodige voorschriften moeten worden uitgevaardigd, terwijl dit voorts nieuwe taken voor deze bedrijfschappen zou medebrengen. De ondergetekende en zijn voornoemde ambtgenoot achten in dit stadium het belasten van de bedrijfschappen met nieuwe taken echter niet aan te bevelen. Bovendien achten zij op zich zelf een taakverdeling tussen verticale en horizontale organisaties in de voedselvoorzieningssector van grote waarde. Zij zouden het een minder gelukkig precedent achten, indien alle publiekrechtelijke taken in de voedselvoorzieningssector bij de verticale organisaties werden geconcentreerd. Het blijven vervullen van medebewindstaken zal overigens naar de indruk van de ondergetekende in het algemeen geen grote kosten behoeven mede te brengen.

Voor het benoemingsrecht ten aanzien van de voedselvoorzieningsbedrijfschappen is een andere oplossing dan de voorgestelde niet wel mogelijk. Overdracht van deze bevoegdheid aan de Sociaal-Economische Raad is uitgesloten, daar artikel 145 van de Wet op de Bedrijfsorganisatie deze slechts mogelijk maakt voor wat betreft de bevoegdheden, ontleend aan de in dat artikel genoemde voorschriften. Overigens zou een dergelijke overdracht ook materieel geen bevredigende oplossing zijn geweest en de Raad voor grote moeilijkheden hebben geplaatst. Bij een vervanging van de vakgroepen door de vrije organisaties zou men hebben moeten vooruitlopen op de samenstelling van de besturen van de toekomstige productschappen. Het is bovendien duidelijk, dat hieraan een zeer omvangrijk en tijdrovend overleg zou hebben moeten voorafgaan, terwijl ook wijziging van de desbetreffende wettelijke voorschriften nodig zou zijn geweest. Kosten voor het bedrijfsleven brengt de thans gekozen oplossing naar verwacht wordt niet mede. Materieel zul-

len de organisaties, die uitsluitend op grond van een benoemingsrecht worden gehandhaafd, zo spoedig mogelijk worden geliquideerd. De oplossing lijkt ook het meeste te passen bij het huidige overgangsstadium.

Op de oprichting van vrije verenigingen ter overneming van werkzaamheden, tot dan toe verricht door vakgroepen, oefent de ondergetekende geen toezicht uit. De hierover gestelde vragen kan hij derhalve niet beantwoorden. Echter kan hij niet aannemen, dat het bedrijfsleven ter wille van het in dienst houden van personeel tot oprichting van een vrije vereniging zou overgaan. Mocht het bedrijfsleven deze overweging wel een rol willen laten spelen, dan acht de ondergetekende het intussen niet op zijn weg te liggen, daartegen bezwaar te maken.

In verband met de behandeling van het onderhavige wetsontwerp heeft de ondergetekende aan de instanties, belast met de goedkeuring van begrotingen van Woltersomse organisaties, verzocht deze goedkeuring ten aanzien van de begrotingen voor het jaar 1953 zo mogelijk aan te houden totdat het ontwerp de Staten-Generaal zou zijn gepasseerd. In verband hiermede staat nog niet vast, hoe groot het aantal personen zal zijn, dat bij elke gehandhaafde vakgroep in functie zal blijven en welk bedrag aan salarissen aan deze personen zal worden uitbetaald. Ook heeft de ondergetekende thans nog geen gegevens over de bezittingen van de gehandhaafde vakgroepen. Welk bedrag de vakgroepen gezamenlijk gedurende haar bestaan hebben ingevorderd, welke sommen hiervan zijn uitgegeven voor lonen, vacatiegelden, enz. en hoeveel procedures de bedrijfsgroepen in de afgelopen jaren tegen haar leden zijn begonnen wegens inning van contributies, kan de ondergetekende op de reeds eerder vermelde grond, dat het merendeel der Woltersomse organisaties reeds is opgeheven, tot zijn leedwezen niet zonder een tijdrovend en vrij kostbaar archiefonderzoek van Departementswege opgeven. Nu het voornemen bestaat, de werkzaamheden van alle gehandhaafde organisaties tot het strikt noodzakelijke te beperken, komt het de ondergetekende overigens voor, dat deze gegevens — betrekking hebbende op het verleden — voor de beoordeling van het onderhavige wetsontwerp van minder belang zijn geworden.

Met betrekking tot de vraag, of aan de secretarissen of verder personeel der Woltersomse organisaties wachtgeld zal worden toegekend, zij het volgende opgemerkt.

Een algemeen geldende beslissing is in dezen van Regeringszijde niet genomen. Wel is reeds in 1949 aan de Hoofdgroepen medegedeeld, dat eventuele toezeggingen ter zake aan het personeel eerst mogen worden gedaan, wanneer zij door een goedgekeurde begrotingspost zijn gedekt. In verband met de gewenste uniformiteit in dezen is aan de Hoofdgroepen verzocht

hierop toe te zien en alvorens tot goedkeuring over te gaan overleg met het Ministerie van Economische Zaken te plegen. In overweging werd toen gegeven de Tijdelijke Uitkeringsregeling 1947 (*Stb.* 1948, no. 149) te volgen. Overeenkomstig deze procedure zijn wachtgeldregelingen voor het Ambacht, de Detailhandel en enkele groepen van de Hoofdgroep Verkeer door de Minister van Economische Zaken goedgekeurd.

Voor zover het vraagstuk thans nog een rol speelt, wordt het hoofdzakelijk behandeld door de Organisatie-Commissie van de Sociaal-Economische Raad als uitvloeisel van de aan die Raad ingevolge artikel 145, derde lid, van de Wet op de Bedrijfsorganisatie opgedragen taak om voorzieningen te treffen omtrent het beheer en de bestemming van het vermogen van opgeheven Woltersomse organisaties. Van die zijde is aan de organisaties te kennen gegeven, dat aan haar zelf is overgelaten al of niet een wachtgeldregeling te maken, doch dat, als zij daartoe overgaan, goedkeuring van de Organisatie-Commissie nodig is. In dit verband zij er op gewezen, dat sinds 1 Juli jl. de situatie in zoverre is veranderd, dat de Werkloosheidswet in werking is getreden. Het personeel van de Woltersomse organisaties is, voor zover het een loon van minder dan f 6000 's jaars verdient, verplicht verzekerd ingevolge deze wet. De Sociaal-Economische Raad eist altijd, dat volledige aftrek van inkomsten plaats vindt, behoudens in die gevallen, waarin een wachtgeldregeling tot stand is gebracht, vóórdat de Sociaal-Economische Raad bemoeienis kreeg met Woltersomse organisaties en in die regeling op een voet, analoog aan het Wachtgeldbesluit voor Rijksambtenaren, een geringere korting van nieuwe inkomsten wordt toegepast.

*De Minister voor Publiekrechtelijke
Bedrijfsorganisatie,*

A. C. DE BRUIJN.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeling van dit antwoord aan de Kamer haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld de 27ste Januari 1953.

SCHIPPER
RIP
DE DREU
BEAUFORT.